Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 268 (10.945). Львів, четвер 2. грудня 1926. Посztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Оконечна ліквідація страйку.

Продовження виїмкового стану.

Льондон, 30. листопада 1926.

Вчора шахтарі масово вернули до праці. В звязи з цим конфлікту вугляним промислі можна вважати зліквідованим. В усіх округах підписано окремішні умови, які передбачують день праці понад 7 годин. Умови обовязують у ріжних округах від 1 року до 5 літ. Наслідком повороту шахтярів до праці і зросту продукції вугля ціна його впала на 20 шілінгів на тоні. Останні телеграми повідомляють, що і шахтарі південної Валії і Норкширу ухвалили негайно вернути до праці. З поміж більших басейнів, які досі не підписали ще окружних умов, остається лише Доргем і Комберленд.

Палата громад 193 голосами проти 76 ухвалила продовжити виїмковий стан на один місяць.

Новий конфлікт між урядом і народнім представництвом.

Мін. Мейштович, заатакований пос. Прагером, вийшов із салі нарад. — Зїзд католицької єрархії з цілої Польщі. — Personalia.

Варшава, 30. листопада 1926.

Буджетова комісія сойму радила сьогодні над буджетом міністерства справедливости. В нараді брав участь і мін. Мейштович. Дискусія була дуже гостра і викликала вкінці інцидент, який невідомо ще як скінчиться. А саме пос. Гарусевич (ЗЛН) атакував уряд, а зокрема мін. Мейштовича, за пасивність у справі нападу на пос. Здзєховського. Пос. Бітнер (ХД) атакував пресовий декрет, одначе найгостріше промовляв пос. Прагер (ППС). Він згадав, як то колись польська шляхта брала участь у відслоненні памятника цариці Катерини II., що тоді публична опінія уважала народньою зрадою. А тепер, в часі т. зв. „морального відродження", один з тої шляхти стає навіть міністром справедливости. Опісля пос. Прагер обговорив становище ППС до уряду, а вкінці доказував, що уряд знасилував право послів до інтерпеляцій. В тому місці мін. Мейштович піднісся і заявив, що з огляду на образу уряду він дальше участи в засіданні комісії не бере. Після того вийшов зі салі нарад. Таким чином заістнував новий конфлікт між урядом і членами народнього представництва. В справі цього інциденту має відбутися в середу конференція маршалка сойму з віцепремієром Бартелем. Зачувати, що уряд хоче цей конфлікт поладнати мирно.

Сьогодні в костелі Місіонарів зачалися під проводом примаса Польщі Гльонда наради зїзду архиепископів і епископів з цілої Польщі. Секретарем зїзду є архиепископ Ялбжиковський з Вильна, що був недавно на похоронах пок. еп. Боцяна у Львові. На порядку нарад є справи, звязані з виконанням конкордату з Ватиканом. Зїзд потягне два дні. По зїзді залишаться у Варшаві всі архиепископи, що займуться виконанням зїздових ухвал.

Новоіменований станиславівський воєвода Корсак попрощався вже з урядовцями варшавського воєвідства. У Варшаві побуде він ще тиждень, де відбуде наради з центральними властями в справі організації воєвідства і в справі своєї політики на тому становищі. До Станиславова приїде воєвода Корсак з кінцем тижня. — Президент підписав нині перенесення в стан нечинний державного підсекретаря мін. освіти Гайчака.

Англійська нота в справі розброєння Німеччини.

Льондон, 30. листопада 1926.

Урядово потверджують, що Форін Офіс звернувся 5. листопада до союзників із нотою в справі розброєння Німеччини. Тепер Форін Офіс розглядає відповідь французького уряду на згадану ноту. Є правдоподібне, що Англія прилучиться до погляду французького уряду. Оконечне порозуміння в згаданих справах має послідувати в найближчих днях. Бюро Райтера довідується, що дальша виміна думок у справі розброєння Німеччини буде з кінцем цього тижня у Женеві підчас розмов між міністрами закордонних справ союзників і Німеччини. Сподіються, що прийде до порозуміння щодо передання функцій міжсоюзної комісії військової контролі органові Ліги Націй, спеціяльно покликаному для контролі німецьких зброєнь.

За поворот кн. Карла.

Париж, 30. листопада 1926.

Тутешнє видання „Шікаго Трібюн" довідується, що до Парижа приїхали з Букарешту емісарі. Вони мають домагатися від румунської королевої Марії, щоби намовила кн. Карла до повороту до Букарешту, одначе не в характері претендента до престолу, але в характері сина, що приходить до ложа вмираючого батька.

Цвітуть сади...

Будапешт, 30. листопада 1926.

У звязи з анормально теплою температурою в деяких комітатах Заля цвітуть у друге овочеві дерева. В одному господарстві того комітату запримітили навіть на сливкових деревах 8 достигаючих сливок із другого цвіту.

Розправа 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 28. XI. 1926.

Розправа з 27. XI. 1926.

Перший зізнавав свідок Міхалецький Петро, комісар поліції з Сокаля. Казав, що на сліди організації попав зовсім випадково при ліквідації банди Домaнського. За викриття банди була визначена досить висока нагорода, богато хотіло її осягнути, тому доносили всякі вісти про всяких підозрілих осібняків. Між иншим селяне Сосна і Сорочук (уже згадуваний) донесли про істнування якоїсь тайної протидержавної організації. Свідок хотів переконатися в правдивости зізнань згаданих селян і тому постановив „накрити" цю організацію. Виправа на цвинтар в Родовичах не повелася, бо сходини організації відбулися скоріш. Свідок пішов до дому Василя Баса і там приловив його на горячім учинку, як він палив записки, що відносилися до організації. Василь Бас утік зпід сторожі.

На запит д-ра Шухевича про подробиці виправи на цвинтар в Родовичах свідок зізнає, що тепер нічого не памятає.

Свідок Василь Сосна, селянин з Галичини, зізнає, що враз з Сорочуком були конфідентами комісаря Міхалецького і досліджували Василя Баса, а потім доносили поліції.

Свідок Ткачук Мавіян, чи не найбільший „герой" з усіх функціонарів політ. поліції у Володимирі, зізнає дуже широко про свою „працю": як він підозрівав „комуністичного духа" у тих всіх, що мали часопис „Трибуна Роботнічa" і передрук промов посла Круліковського, виголошених у соймі, як звертав увагу й кидав підозріння на тих мешканців Володимира, що часом десь виїздили на провінцію або йшли на передмістя і т. д. Свідок інвігілював особи найбільше небезпечні й найбільш загрожені терором. Про тайні зібрання, про склади зброї і речинець повстання довідався свідок від конфідента. При ліквідації організації свідок протоколував, а „бадав" аспірант Заремба. Вичисляє цілий ряд переслуханих осіб і подає, до чого хто признався. Зізнає, що при переслуханні не міг бути приноровлюваний терор, бо є ще такі особи між обвинуваченими, що до вини не признались(!), що обвинувачений Травнер виявляв велике бажання зізнавати і тому писав свої зізнання два дні(!) В міжчасі ходили оба до реставрації.

Адв. Підгірський: Чи так взагалі поступають з вязнями, чи лише з Травнером? Свід.: Ніхто так довго не давав зізнання, як Травнер.

Обвинувачений Травнер ставить свідкові цілий ряд пустих і недорічних питань, н. пр. чи свідок памятає, як я голився, чи свідок памятає, як до нього приїхала жінка і т. п. так, що голова відбирає йому голос.

Обвинувачений Осинський заявляє: Вимушував зізнання від мене аспірант Заремба биттям і примусив мене говорити те, що сам хотів. На другий день, коли прийшов пан підпрокуратор, я йому говорив про побиття і про вимушення зізнань. Коли підпрокуратор відійшов, мене знов почали бити і я кричав так, що пан підпрокуратор мусів чути. В тім часі сказав мені аспірант Заремба: „Я з тобою зроблю те, що зробили з Басарабовою!"

Підпрокуратор: Чому обвинувачений не змінив зізнань у слідчого?

Обвинувачений: Тому, що коли я жалівся підпрокураторові на побиття і відкликував своє зізнання, він нічого на те не вдіяв, хоч підпрокуратор має більшу владу від слідчого судді.

Підпрокуратор: Таж ви і на розправі призналися!

Обвинувачений: Я признався до приналежности до партії, а не до повіткому, що так дуже в мене вмовляли і за що мене били.

Обвинувачений Долинський заявляє, що свідок переслухував його; колиж обвинувачений не давав таких зізнань, як бажалося свідкові, він трахнув його раз поза вуха і питав: „Яка це стіна? — „Біла". — „Кажи, що чорна". — „Нехай вам буде чорна". — „Так само памятай, що я тобі скажу і так зізнавай! Бо я є кат царства польського!" Потім обвинуваченого роззули і звязали, свідок вліз на шию і бив шомполом по пятах, аж обвинувачений зімлів. Долинський хоче показати рани на ногах від биття високому судові.

Обвинувачений Чтець Михайло заявляє, що свідок казав йому признатися, що був курінним. Обвинувачений у війську не служив, з військом нічого не має спільного і тому ніяк не міг бути курінним. Тоді свідок став його бити. Били його в шопі пів години, поки не повалили з ніг, опісля копали, поки не зімлів. Коли обвинувачений прийшов до свідомости, свідок бив його далі револьвером і казав підписати протокол. Тоді обвинувачений сказав: „Давайте, кати, нехай підпишу". Голова: „Таких слів не приймаю". Обв.: „Свідок сам так називався, це його власні слова".

Подібні заяви про побиття свідком складав цілий ряд обвинувачених, на що свідок все відповідає переченням і заявляє, що всі політичні вязні мають інструкцію, щоб так говорити перед судом, що свідок мав навіть відпис цеї інструкції, але тепер вже не має і нічого з неї не памятає.

П. Щ.

Біржа.

Гроші.

Девізова біржа незмінена. Долар у приватних оборотах 8·98—8·99.

Відгуки.

Львів, 1. грудня 1926.

Народній Зїзд, конгрес Українського Національно-демократичного Обєднання, відбився широким відгомоном серед нашого громадянства. І не лише серед нашого; на нього звернули старанну увагу й наші сусіди. Біля конгресу УНДО. і його постанов повстала вже — можна сказати — ціла пресова література, яку ми назвалиб літературою кривого зеркала.

Ізза відсутности місця на сторінках нашого органу не подали ми досі голосів української (головно політично москвофільської) й польської преси про конгрес УНДО. Будемо старатися зробити це в найближчих днях. Тут зазначимо лише, що всі ті голоси (як українські, так й польські — за винятком інформаційної статейки жидівської „Хвилі") не віддають вірно ані напрямних конгресу, ані їх тенденції. Крім того намагаються вони поставити під знаком імпутованих сумнівів щирість винесених постанов, або надають їм наскрізь викривлену інтерпретацію незгідну з основами світогляду Обєднання. Воно й не диво, бож всі ті, які досі зацікавилися конгресом Обєднання, вже від довшого часу були у відношенні до нього відповідно наставлені, себ-то підготовані до того, щоби або викривити, здеформувати постанови конгресу, або їх зінтерпретувати всупереч їх ясному й недвозначному змістові.

На всякий випадок таке чи инше зацікавлення вислідами конгресу Обєднання вказує, яку вагу, яке величезне значіння грає партія в життї українського громадянства, яким далекосяжним є кожний її крок, яким важливим кожне її слово і якою просто історичною є її роля не лише pro perfecto, але й pro futuro.

Конгрес Обєднання розглядано досі в українсько-москвофільській і польській пресі не лише з відповідного наставлення, але й досить помітного віддалення. Та серед тих відгуків найшлися теж і два авторітетні голоси діячів безпосередньо заінтересованих Обєднанням і його політикою, а саме голос голови Обєднання, д-ра Дмитра Левицького і голос бувш. голови бувшої трудової партії (попередничкн Обєднання) д-ра Волод. Бачинського. Перший, що вже півтора року стоїть на чолі партії, що персоніфікує її організаційне відродження, будучи авторітетно покликаним до засування й інтерпретації світогляду і політичних напрямних Обєднання, згідно з принціповими основами УНД-а і переконаннями та настроями партійної маси, простолінійно відтворює погляд і становище Обєднання на найважніші проблеми нашої сучасної національної політики. Голова УНД-а репрезентує — так сказатиб — чисту національно-політичну ідеольогію основного стрижня партії, вільну від тактичного опортунізму чи то вправо чи вліво, чи то під тісно політичним — чи соціяльним оглядом. Голова Обєднання, як сторож і оборонець партійної програми і винесених конгресом резолюцій, на їх твердому підкладі роснував свої думки, усуваючи всяку „загадочність", „таємність" і инші наставлені явища, яких дошукувалися противники Обєднання.

Зовсім иншого характеру є виступ

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 27. XI. 1926.

Розправа з 26. листопада.

Розправа почалася цілком нормально. Голова суду немовби забув про вчорашню постанову, якою позбавив обвин. Іванчука Никифора брати участь у розправі. Обвинувачений Іванчук присутній, як і всі инші на салі, значить — суд відкликав мовчки свою постанову, иншими словами — уступив перед солідарністю вязнів.

Несподіванкою для присутніх на салі був новий кордон поліції, що відділяв оборону і представників преси від суду, який поміщається на сцені. Ця обставина дала причину д-рові Шухевичеві зложити судові заяву такого змісту: Вчора кордон поліції замкнув доступ обороні до обвинувачених, нині знова перегородив оборону від суду. Тому, що ця обставина впливає відємно на психіку оборони і що чогось подібного досі ніде не практиковано, просить високий суд, щоби в часі найблищої перерви змінено це зарядження. На найблищій перерві просьбу оборони сповнено.

Ще один момент характеристичний для нинішньої розправи, а саме те, що голова суду нікому з обвинувачених не перервав, коли він говорив про побиття, або складав якусь заяву так, що кождий з обвинувачених міг виговоритися.

Доконував зізнання, перерване вчорашнім інцидентом, свідок Поплавський, пшод. поліції. Всі зізнання у слідчого судді і теперішні подає на основі зізнань конфідентів. Сам нічого ніколи конкретного не бачив. На запити цілого ряду обвинувачених, чи памятає, як списував з них протокол і як їх бив, свідок відповідає постійно: Ні.

Обвин. Ст. Малюх питає свідка, чи він пригадує собі, як то він побив обвинуваченого і до тої степені стероризував, що був би вже признався, що вбив навіть рідного батька. Обвин. Калиниський заявляє, що свідок бив його цілу ніч батогом. Обвин. Путькадо Арсеній заявляє, що свідок бив його ключем в бік і в живіт, бив по лиці, бив крісом в живіт. Свідок дуже афектується в тім часі і, звертаючись до голови, каже: „Як він сміє таке говорити!" Обвин. Паламарчук заявляє, що свідок довідався про організацію не через конфідентів, а при помочі катування і терору.

Д-р Глушкевич пропонує, щоб суд зарядив конфронтацію свідка з Лавром Рудьом з таких мотивів: 1) Свідок зізнає, що не пригадує собі Лавра Рудя, хоч той дав йому такі цінні й богаті відомости про організацію; якщо Лавро Рудь повторить ще раз ті зізнання свідкові, може якраз свідок пригадає собі цю минулу сцену і пізнає Лавра Рудя; але чого можна сподіватись від такого „бистрого" свідка, яким є Поплавський? 2) Коли свідок собі пригадає Л. Рудя, то буде доказом його памяти і віродостойности його зізнань. Свідок заявляє на те, що не потребував запамятувати собі тих, що складали йому зізнання. Суд іде в тій справі на нараду й ухвалює, що конфронтація Л. Рудя з свідком Поплавським є злишньою.

З черги зізнає свідок Франц Рудкін, ст. пшод., командант постерунку в Лоріцку. Говорить так бистро і без натуги, що голова мусить його упоминати, щоб говорив вільніше, бо секретар не в силі протоколувати. Свідок оповідає про напади диверзантів, про банду Доманського і про инші рабункові напади, описує протиділання поліції і старається звязати „роботу" диверзантів з „роботою" К. П. З. У. Зізнає про зібрання ком. організації і згадує між иншим про одно, на якому нібито був присутній пос. Назарук. Д-р Давидяк питає свідка, в який спосіб ствердив присутність посла Назарука на зібранню. Свідок відповідає, що через конфідентів, але твердити того певно не може, хоч на основі відомостей цей факт є „певником". Під запитами доктора Шухевича бистрота свідка притупляються і він зізнає, що про істнування організації, що мала відірвати Волинь від Польщі, довідався від „публичної опінії", а передовсім сільські баби все поліції відгрожувалися, що їх панування лише до весни. Крім того факт, що селяне не купували землі у поміщиків, свідчив про істнування організації в области району свідка. Свідок, ідучи раз на розвідку, попав на зібрання у Василя Баса в Радовичах, але ніяких конкретних фактів не усталив. На запит оборони каже, що на тім зібранні були присутні також жінки (!). Присутні на зібранні пояснювали свідкові, що це вечерниці. Що у Василя Баса були вже попередньо зібрання, свідок знає від конфідентів і свідків. Оборона: Прошу подати свідків! Свідок: Не можу, бо це тайна. Оборона: То вони є також конфідентами?! Адв. Підгірський: Кілько складів зброї усталено на тереві громади Порішка? Свідок: Не знаю. Адвокат Підгірський: Кілько було куренів, сотень?.. Свідок: Я не усталював. На дальший запит оборони, звідки свідок знає про цілі організації, коли нікого не слідив, свідок зізнає, що про вирізання Поляків говорили баби. На запит прокуратора Ходецького зізнає, що конфіденти й инші льояльні люде боялися помсти членів організації і з острахом подавали відомости до поліції. Доносили крім конфідентів ті люде, що боялися перевороту. На запит оборони свідок зізнає, що особисто зібрання не обсерував, бо дуже трудно було „накрити" зібрання при такій осторожности.

Свідок Болеслав Северов, бувший постерунковий ранений в сутичці з бандою Доманського, нічого особливого в своїх зізнанях для справи не приносить. На питання обвинувачених, чи памятає, як їх бито, все відповідає, що його боліла тоді нога і нічого собі не пригадує. І так обвинувачений Когут, давній знакомий свідка, питає, чи свідок не пригадує собі, як обвинувачений дістав на поліції поза вуха і впав свідкові на болючу ногу? Свідок: Не памятаю, бо мене тоді дуже боліла нога. Инший обвин.: Чи памятаєте, свідок, як на поліції давали мені води пити? Голова: Щож в тім дивного, адже кождий воду пє! Обв. Але я тоді від побоями був зімлів і мене водою приводили до свідомости. Свідок: Не памятаю, бо мене тоді дуже нога боліла. Загально свідок робить враження чоловіка з нервовим розстроєм і духовим неспокоєм.

Свідок Олекса Куць у своїх заплутаних зізнанях для справи нічого особливого не дає. Прокур. Ходецький каже запротоколувати, що свідок, боячись помсти, вніс просьбу до суду, щоб його суд не брав за свідка в справі організації.

Свідок Сорочук зізнає, що прийшов до нього конфідент Сосна і питав про Доманського. Свідок нічого в тій справі не знав. На другий день прийшов знова Сосна і розповідав, що в Радовичах збирає Василь Бас „партію" до війни, большевицьку... В міжчасі свідок довідався про „партію" від Степана Стуги, А. Краснія, Івана та Павла Кота, що належали до „партії". По якімось часі свідок з конфідентом Сосною пішли на постерунок поліції, а звідти післали обох до Радович до Василя Баса. Коли оба „друзяки" прийшли до Василя Баса, то він намовляв їх, щоби пристали до організації. Між иншим сказав: „Збираю партію большевицьку до війни. Хто що має дома, нехай приготовляє. З большевицької сторони дістанемо всякої зброї й амуніції і поміч буде, щоб ми тільки в один день то зробили. Котрі хлопці зберуться до якої хати, то я там прийду до Щенютина Вел. (свідок зі Щенютина) і будуть збори". Зібрання відбулося і на ньому був присутній і свідок. Бас говорив: „Насамперед нападемо на поліцію, потім на міста. У кольоністів, що покупили землю і по фільварках, будемо брати до кавалерії коні". Свідок зізнає, що для ліпшого провірення справи комендант постерунку казав йому присягати і свідок присягнув, „щоб вибороти собі большевицьку владу, а польську скинути, щоб боротися до останнього чоловіка..." Свідок присягав на зброю і вибрав собі по присязі псевдонім, якого не памятає. Про все, що чув і бачив, доносив негайно поліції.

Всячина.

Найприємніша смерть. Професори американського університету Вуд і Люміт винайшли спосіб як убивати звірята без болю. Робить це електричний апарат, який видає із себе від 100.000 до 400.000 „згуків" на секунду. Ті згуки є смертельні для риб і малих сотворінь, що живуть у воді. Апарат поставлений у воді нищить в одній хвилині всі ці звірятка. Чоловік, що кермує таким апаратом не має чого лякатись, бо наше вухо може приймати на секунду тільки 30.000 тремтінь. Оба винахідники думають над уліпшенням свого апарату, який міг би вбивати і більші звірята. Не є виключене, що діждемось ще колись такого самого апарату для людей; люде зможуть умирати нпр. від „джез-бенду", так само як нині вмирають за ним.

Синок славного батька. Бути сином славного батька такий самий клопіт, як чоловіком славної жінки. Так мусів сказати собі син американського президента Куліджа, студент Джон Кулідж, який студіює в однім з університетів на провінції. Синок славного батька поводився там, як усі инші студенти: кинув оком на якусь дівчину, чи щось у цьому роді. Президент дізнався про це негайно анонімовими листами. А замісць написати синові кілька батьківських напімнень, вислав за ним поліційного агента, який ходить за ним крадькома крок у крок. Президент Куліндж знає весь поділ годин свого синка: коли встає, коли лягає, чи ходить на виклади, то-що... І про що його кураторю знає весь світ.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 31 осіб виступає:
Пятниця 3. XII. — Камінка Струм.
Субота 4. XII. — Камінка Струм.
Неділя 5. XII. — Радехів.

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Четвер 2. XII. — Тисьмениця.
Пятниця 3. XII. — Станиславів. 588 9—?

На „Рідну Школу" зложили в золотих: Сілінська Волод., Петранка, Радехів 19, збірку між гостями з нагоди прімійції о. Р. Декона дня 14. XI. 1926. — Соболтівна Марія, Тустановичі 22·60, як чистий зиск з уладженої забави. — о. В. Григорчук 23·23, збірка на храмі в Рибнім. — о. Бере·овський 30, збірка на храмі в Білоберезці. — о. Глібовицький 25·47 збірка на храмі в Жабю. — Всім ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Гол. Управа „Рідної Школи". 1016 1—1

Стрий. — Муз. Тов. ім. М. Лисенка. 4. грудня ц. р. вистава опери в 4 діях до сл в О. Олеся „Над Дніпром", муз. Е. Форостини — при співучасти А. Гаєка і М. Дуба. 1019 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Заходом Філії тов. „Просвіти" в Турці над Стр. відбудеться в дні 8. грудня 1926

Свято Просвіти

з слідуючою програмою: І. 8·30 год. рано Служба Божа і панахида за померших членів „Просвіти" в пар. церкві.

II. 11. год. **Звичайні Загальні Збори** Філії „Просвіти" в Турці н/С. в салі Народного Дому з слідуючим денним порядком: 1. Отворення зборів. 2. Звіт уступаючого Виділу, а) секретаря, б) касіра, в) голови змат. кружка, г) контрольної комісії. 3. Просвітно-економічний реферат. 4. Вибір голови і членів Виділу та членів контрольної комісії. 5. Вибір 2 делегатів на заг. збори „Просвіти" у Львові. 6. Внесення і замкнення зборів. Проситься о конечне прибуття делегатів читалень „Просвіти" і членів з турчанського повіту. По загальних зборах відбудеться кооперативна анкета при участи делегата Ревізійного Союза українських кооператив зі Львова. За Виділ Філії „Просвіти": о. Іван Федевич, голова; д-р Мирон Кондрат, секр. 1012 1—1

Подяка.

Складаю щиру подяку Вповажненим пп. лікарям-дентистам **Я. Нассу і С. Раппапорту,** Львів, Сикстуська 17., за солідне і совісне виліченя і пльомбовання моїх зубів.

1014 1—1 **Андрій Петренко.**

Загальні Збори

членів **Повітового Товариства Кредитового** кооперативи з обмеженою порукою **в Тернополі** відбудуться дня 14. грудня 1926 о год. 10 рано в салі Міщанського Брацтва в Тернополі зі слідуючим порядком нарад:

1. Відкриття Зборів.
2. Відчитання протоколу з попередніх зборів.
3. Звіт Управи з діяльности і предложення білянсу за 1925 рік.
4. Відчитання звіту з ревізії переведеної через Ревізійний Союз Українських Кооператив.
5. Звіт Контрольної Комісії з внеском на уділення Управі абсолюторії.
6. Розділ чистого зиску.
7. Затвердження предложеної управи в повнім складі згідно з постановою § 23. уст. 1. статуту.
8. Вибір одного члена Надзірної Ради.

Наколи о вище згаданій годині не явиться приписане статутом число членів, тоді відбудуться того самого дня в тім самім льокалі з тим самим порядком нарад о 11. год. рано другі збори, котрі мають право рішати важно без огляду на число присутних членів. До участи в зборах управнені члени кооперативи, що легітимуються своїми уділовими книжочками. Правні особи мають право взяти участь через свого повновласника, що легітимується уділовою книжечкою і окремою писемною повновластю.

Тернопіль, дня 26. листопада 1926.

За Надзірну Раду Повітового Товариства Кредитового кооп. з обмеженою порукою в Тернополі:
1018 1—1
Іван Боднар, голова. *Д-р Іван Якимчук,* секретар.

За редакцію відповідає Василь Мудрий Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

конкретних, які одначе не є суперечні з ідеольогією партії чи народу. Єдиною мірою вартости політики є її практична успішність".

Виступаючи зі своїм політичним credом „sub specie aeterni", д-р Бачинський робив експеримент, бажаючи переконатися, наскільки політично поступила в останніх трьох літах еліта українського громадянства, і вислід його досвіду перейшов усі сподівання.

„Я переконався, що українське громадянство, не зважаючи на кепський політичний провід і його тактичні помилки, дозріває під політичним оглядом. Думки і погляди, про які ще перед роком не можна було думати на більшому зібранні, а зовсім неможливо було їх виголошувати, а навіть написані викликували анатемізування, тепер не лише були приняті зі спокоєм, а навіть з оплавом дуже поважної частини конгресу. На всякий випадок мій виступ приніс користь центрові партії, що нероздільно взяв у свої руки управу партії, грунтовно розправившись з дуже впливовою досі лівицею".

Д-р Бачинський виступав отже іменем політичної правиці, яка ще не є зорганізована, але елементи до такої організації є вже чисельні і визначні. Та для прилюдного зорганізованого виступу цеї правиці ще не прийшов час. Група, до якої зараховується д-р Бачинський, є поміркована, себто більш консервативна. Від більшости української інтелігенції ріжниться вона тим, що

„в нічому не відріжнюючись в принципах національно-політичної ідеї від решти громадянства, ми (себ-то та група) є переконані, що не безнастанне повторювання раз уже сказаних і ким не квестіонованих кличів становить про національний розвиток, лише вміле переведення тієї частини національно-політичної програми, яку Німці називають „[illegible]", а яка є змінна відповідно до ситуації і потреб".

На питання про відношення України до польської держави заявив д-р Бачинський, що

„наскільки під словом „признавання" польської держави хтось хотів би розуміти — як то богато у нас сучасне — акт державного патріотизму, то справді ніхто з Українців в тому розумінні „не признає" польської держави, хоч тільки політичний півголовок може заперечувати факт істнування тієї держави, нашої приналежности до неї, певних випливаючих з того обовязків і невідкличности рахуватися з тим станом. І ми „реалісти" не ріжнимося під тим оглядом від инших земляків. Власне як реалісти знаємо і розуміємо знаменито, що ніяка держава не істнує як абстракція і не може бути виставлювана як вихідна точка реальної політичної програми. Держава — то кождочасний уряд. І доки правління річипосполитої трактують нас Українців так, як впр. Ваша редакція — то домагатися від Українців чогось більше, як дуже холодної пасивности, хіба важко. А навіть, щоби здобутися на ту пасивність, треба дуже панувати над собою і треба великої політичної здержливости — чеснот, що в нас мало поширені. З огляду на те засовувати тут програмові основи нашого відношення до польської держави — уважаю річю передчасною. Тільки я перестерігав би Вас перед висновком, немов би наша програма — minimum, на яку кладу особливішу вагу, була знову, взявши з абсолютного становища, так дуже мінімальною. Навпаки, коли вона в своїм часі буде оголошена, побачите панове, що вона є приноровлена до зовсім иншого правно-державного устрою річипосполитої, ніж теперішня її будова. У вас, себ-то по польській стороні, грунт для якогось порозуміння з Українцями, а навіть для річевої дискусії на цю тему, ще менше приготований, як у нас".

Ще кілька кінцевих заміток на тему „сіямських братів", заповідь видавати по польськи український орган, заперечення про якунебудь розмову з Пілсудським і — кінець цих справ ді „небуденніх" висновків д-ра Бачинського, до яких ми ще повернемо.

Радянська Україна.

Катедра марксізму і ленінізму при Українській Академії Наук.

При Українській Академії Наук у Київі відбулося 18. XI. ц. р. врочисте відкриття науково-дослідної т. зв. марксо-ленінської катедри. Має вона стати найвищим науковим осередком марксізму та ленінізму на Україні. Вона буде підготовляти т. зв. червону професуру до тих предметів. Катедра має вже тепер аж 30 аспірантів, що працюють у трох секціях: фільософічно-соціольогічній, економічній та історичній. Біля катедри формують цілий ряд кабінетів: історії партії, ленінізму, марксізму, наукової бібліографії, фільософії та инші. При катедрі мають повстати також спеціяльні курси марксізму для підвищування теоретичної кваліфікації відповідальних партійців. Катедра стоїть у тісному звязку з усіми аналогічними науковими центрами Союзу, як з комуністичною академією в Москві, з інститутом марксізму в Харкові та иншими. Катедра міститься в окремому, спеціяльно відведеному будинку в ленінському районі при Левашівській вулиці в Київі. Керманичем катедри є якийсь новий комуністичний вчений Леник. В часі самого свята відкриття виголосив великий реферат на тему: „Що вніс Ленін у матеріялістичну фільософію?" керманич фільософічно-соціольогічної секції київської катедри марксо-ленінізму проф. Семковський. — (За „Комуністом").

З життя Української Академії Наук.

Дня 21. листопада відбулося в Академії врочисте засідання, присвячене памяти Івана Франка. Великий науковий реферат на тему: „Франко — великий апостол праці" виголосив академик Мих. Грушевський. — З нагоди 70-тих роковин життя відомого українського вченого акад. Д. Багалія та з нагоди 50-тих роковин його наукової праці Українська Академія Наук видає окремий збірник наукових статей, присвячених ювілятові. Акад. Багалій був одним з основників Академії, її першим віцепрезидентом, першим головою історично-фільольогічного відділу Академії та організатором всенародньої бібліотеки України. До ювилейного комітету належать: президент Академії — академик Липський, віцепрезидент — академик Єфремов і невідмінний секретар Академії Кримський. — (За „Вістями").

Залізо-бетонний велетень у Харкові.

Під повищою назвою приносять харківські „Вісти" з 23. листопада ц. р. докладний опис свята „закладин" основної кольонни під великий 14-ти поверховий залізобетонний будинок, в якому мають найти приміщення українські трести. Тепер займають тресті передовсім величезну будову кол. „Саламандри". Величезна будова почата на окраїні Харкова на т. зв. „университетських землях". На протязі минулого року вибудовано вже кістяк одного корпусу тієї будови. Доведено її до 8 поверха, а всіх поверхів має бути 10. Закладини головної кольонни започаткували будову другого корпусу, що буде мати аж 14 поверхів, за нею піде будова ще третього корпусу теж на 10 поверхів. Ця залізно бетонна будова буде найбільшою в цілому Радянському Союзі. Працює при будові 1200 робітників на три зміни. Праця йде вдень і вночі. Вся робота змеханізована. Реалізують будову цього найбільшого будинку в Рад. Союзі два „чистокровні" інжиніри Українці Роттер і Ройтенберг. При „закладинах" чи краще на святі „закладин" був голова ВУЦВК-ту Петровський, цілий харківський уряд у комплеті та цілий центральний комітет КП(б)У. Виголошували там богато промов і кидали безліч слів на тему побіди соціялізму над капіталізмом. Видимим знаком тієї побіди повинен стати саме початий будинок, бо „ми фактом будування — казав один з промовців — будинку трестів можемо довести, що й без капіталізму ми здатні на творче будівництво". А будують большовики не фабрику, не завод а той будинок на те, щоби доказати, „що більшовицька партія може не лише руйнувати старий лад і старий гніт, але може будувати й нове господарство, новий лад".

До бетону головної кольонни кинули кілька мідяних монет. „Це — казав Петровський — знак, що цей величезний будинок ми збудували на копійки робітників і селян". — Це суща правда! Не будував ніхто нічого на Україні цілих 12 літ, і почали тепер будувати хмародери, не для потреб робітника і селянина, а на влаштування та приміщення люксусово уладжених кабінетів і бюр українських трестів, цебто для прибіжища тих типових центрів бюрократизму і канцелярщини, що вбиває і так конаючий український промисл.

Та найкраще, хоч може мимовільно, засував ціль тої будови секретар КП(б)У Каганович. „Коли порівняти нас з Америкою — говорив він дослівно — то вона, звичайно, стоїть поперед нас, але темп нашого розвитку хутчіший (?!) Безумовно стара людина 60-ти років міцніша ніж 9-тирічний хлопчик; але старий щороку наближається до домовини, а 9-тирічний хлопчик росте щодня. Ми знаємо, що для 9-річного хлопчика треба часто шити нові штанці, бо він виростає з них. Ми також виросли з наших штанців". І це теж суща правда, що на Україні всі повиростали зі штанців", але тут треба внести маленьке пояснення, що не в буквальному розумінні повиростали але що штанці в усіх крім комуністів до тої міри позношувались, що їх вже й латати було нічим, а тому втинають їх з долу і з горі латають. Через те й повиростали. Якщо рівняти цю сторінку життя з американським, то нема сумніву, що Каганович має щодо штанців повну рацію. В Америці ніхто їх так довго не носить і так вперто не латає. А якщо будова початих велитнів має означати „хутчіший" темп розвитку від Америки, то в цю правду не повірить на Україні поза Кагановичем мабуть ніхто. Шкода, що на ту памятну металеву дошку, прибиту з нагоди закладин будови, не внесли „символічного" вислову Кагановича про „штанці".

Дві нові високі школи.

1. Робітничий університет у Київі. На поширеному засіданні комісії професійних та політично-освітніх секцій київської міської ради рішено приступити до заснування в Київі 3-ох річного робітничого університету. Рішено порушити цю справу перед президією міської Ради та просити Окружний Виконавчий Комітет в Київі дати на ту ціль 6 тисяч карбованців з місцевого буджету. До організації університету ухвалено притягти всю київську радянську суспільність, наукових робітників та кооперацію. До університету мають приймати самих робітників від варстату. Навчання буде вестися тільки українською мовою.

2. Заснування гірничого інституту в Сталіні. Донецький технікум ім. Артема перетворили в гірничий інститут. На уладження нових необхідних лябораторій і кабінетів інститут одержав 100 тисяч карбованців. Богато препаратів і наукового знаряддя для лябораторій замовлено за кордоном. У січні буде перший випуск дипльомованих інжинірів в числі 50. Потім щорічно буде інститут випускати по 90 інжинірів. У інституті вчаться тільки робітники гірники.

НОВИНКИ.

— **З нагоди надходячих свят** св. Миколая та Різдва збирає польський Червоний Хрест серед своєї молоді пачки з дарунками для бідніших дітей. Така пачка містить звичайно сердечний лист написаний жертвуючою дитиною до невідомої убогої дитини, солодощі, забавки, шкільне приладдя, ручник, мило, щіточку до зубів, пасту, приладдя до шиття, товариську забаву, біля, одіж, обуву і ріжні дрібниці. Розуміється, що кожна дитина дає те, що може. Такою акцією могли би занятися наші пластунки, батьківські комітети, жіночі товариства, а навіть її могла би перевести сама молодь.

— **На волі.** Повідомляють нас, що д-р Кость Третяк вийшов з тюрми по 1-місячному замкненні на волю. Був арештований у звязку з убивством кур. Собінського.

— **З наших наукових здобутків.** Київська Академія Наук працює незвичайно енергійно на одній з найбільше пекучих ділянок нашого культурно-наукового життя: над термінольогією. Хемічна комісія при ній видала перших 9 аркушів хемічної термінольогії (ред. О. Курило); вийшов у 12 арк. геольогічний словник (ред. акад. П. Тутківський); математичний словник у чотирох мовах (ред. Ф. Калинович); частина зоольогічного (10 аркушів, ред. М. Шарлемань); переклад анатомічної термінольогії з міжнародного базельського лексикону (ред. Чешківський і О. Черняхівський); юридичний словник. Одночасно приготовляється більш 30 нових словників, які вийдуть до кінця 1927 р. Академія має намір видавати журнал для виміни думок у термінольогічних питаннях.

— **Новий медичний журнал на Україні.** У Харкові почне виходити новий український журнал п. н. „Український Медичний Архів". Журнал видає харківський медичний інститут і науково-дослідна секція харківського наукового товариства при ВУАН.

— **Автопортрет і памятник Шевченка.** Музей ім. Шевченка в Київі придбав автопортрет Шевченка. Автопортрет намальований в Оренбурзі 1849 р. Його подарував Шевченко свому приятелеві Федорові Лазаревському. Музей купив портрет у доньки Лазаревського Ольги Анжуло. — Президія новомишастівського виконавчого комітету на Кубані рішила відкрити дня 11. березня 1927 р. памятник Шевченкові. Президія звернулася до місцевих кооперативних, професійних та инших громадських організацій з проханням взяти участь у будові памятника.

— **Бандитизм на Радянській Україні.** Надзвичайна сесія проскурівського окружного суду розглядала 7 днів справу учасників „банди" Лебединського, ватажка тої „банди" вбито в часі арешту. Серед членів „банди" були 4 жінки. Суд присудив 7-ох обвинувачених на кару смерти через розстріл, 11 на арешт від 10—3 літ з конфіскатою майна, 2-ох увільнив. — У „Вістях" з 20. листопада читаємо знов вістку про засуд подібної „банди" в Конотопі. Ця „банда" була діяльною під проводом якогось Сапона. Сапона засудили на розстріл ще в 1922 р., але він утік. В часі ліквідації нової „банди" під його проводом вбито його і його помічника Несукая. Тепер засудив суд 11 членів тієї „банди" на кару смерти через розстріл, а инших у числі 110 на арешт. Оригінальні це „банди", коли засідає на лаві обвинувачених аж по 111 людей.

— **Spiritus flat, ubi vult.** Істнує окрема польська державна „Рада Спіритусова". Не знаємо, чи це завдяки ній денатурований спірт став такою дорогоцінністю, що для його купна треба писати окремі карточки, зате чуємо, що вона поставила проект підвищити на слідуючий рік ціну спірту почиваючи від 90 сот. за літру і вище, залежно від воєвідства, в якому спірт продукують. Можна уявити собі торговлю цим спіртом, наслідком цього „залежно"; поодинокі, фабрики піднуть гарну конкуренцію!

— **Парохіяльні ліґи** при костелах у Львові при помочі річних вкладок по 1 зол. та збірок біля, одіжі, обуви серед заможніших членів дають поміч убогим розділюючи їм в парохіяльнім будинку чай з молоком і булкою за малою оплатою, і роздаючи даром біля і одіння, та подаючи безплатно правну пораду в справах мешканевих і цивільних. Чи не можна би щось такого завести й у нас?

— **Скільки в нас Українців?** Львівський університет має славного примагідного фільольоґа ректора Семірадзького, тому, що він досліджує мамутів, а „Слово Польске" має свого спеціяліста Прушинського, який досліджує польські закони. Цей останній на основі цих законів доходить не перший раз до висновку, що нема ні Українців ні української мови, бо як пише в останнім числі з дня 1-го грудня: „O ile mówi ktoś po rusku przez przekręcenie języka polskiego, jest to dostateczne". А єдина ріжниця між нашою мовою і польською це азбука. „Kończenie nalezy dość w szkołach do alfabetu łacińskiego w języku rus...". Добре знати, що нпр. у Львові, де 90 проц. населення перекручує польську мову — всі вони Українці!

— **„Echo Karpackie"**, політично-суспільний, господарський і літературний тижневик, став появлятися в Стрию. Новий польський орган ставить собі за мету обслуговувати інтереси цілого підкарпатського населення (Стрийщини, Дрогобиччини, Бориславщини, Сколівщини, Калущини, Долинщини, Самбірщини і т. д.). До численних польських провінціональних органів приходить ще один. А які органи преси протиставимо ми тим польським тижневикам на провінції?

— **Кандидати на ще одну нагороду Нобля.** „Брітіш Юнайтед Прес" передає вістку із Копенгагена, що кандидатом на непризначену ще нагороду миру має бути або бувший англійський премієр Мекдонельд або американський сенатор Доз, творець відомого пляну економічної европейської відбудови, а може навіть Штреземан як один з головних творців Льокарна. Таких кандидатів як Штреземан найдеться більше.

— **Чужинні літературні новини.** У Празі померла відома чеська письменниця Еліска Красногорська в 79 р. життя. Її дійсне прізвище було Пехова. Почала вона як лірична поетка, пізніше писала більші патріотичні поеми; її літературна спадщина складається з великої скількости томів: оповідань, критичних нарисів, пес і перекладів з кількох европейських мов. Найпопулярнішою стала завдяки лібретам до опер Сметани „Проданої нареченої", „Тайни", „Цілунку", „Чортової стіни". — Міністерство освіти у Варшаві признало літературну нагороду за 1926 р. в сумі 5000 зол. відомому польському гумористові. К. Макушинському, не за його загально читані веселі оповідання, а за довжезну патріотичну поему.

— **Грубі можуть щезнути.** Берлінський лікар Гірш винайшов препарат, який без шкоди для здоровля на протязі місяця, під опікою лікаря, перемінить найгрубшого чоловіка у стрункого. Таким робом мода на худощавих може бути переведена одним махом. Як би лише гроші...

— **Світова хроніка.** У Льондоні помер у 73-тім році життя один із основників англійської соціял-демократичної партії Бельфорт Бакс; був він ще приятелем Енгельса та Маркса. — У 1925/6 р. у СРСР. було 7,826.298 учеників у 95.568 народних школах. Середніх шкіл було 3.990 з 279.900 учениками. — У Берліні повстає музей Гінденбурга. Німці хотіли спершу влаштувати його в Позені, де є родинний дім Гінденбурга, одначе польська влада запротестувала проти цього. Цей музей буде збіркою німецьких памяток. Невідомо, чи Німці перенесуть дім із Позена в Берлін. — У дітячих захистах на території СРСР. і у приватних осіб находиться десятки тисяч дітей, яких родичі загинули підчас війни та революції. Окрема комісія списала тепер 30.000 дітей, які шукають своїх родичів. — На р. 1927., в місяцях травні і червні приготовляють міжнародну музикальну виставку, на якій визначні европейські композитори виставлять свої твори. — В англійськім графстві Йоркшір ведеться жива боротьба за нагороду, хто має найчисленнішу родину. До тісніших виборів стануть чотири кандидати: жінка одного шахтаря, що має 18 дітей, двох батьків із села Блекгіл, що мають по 22 дітей і жінка з Шетсюммен, на прізвище Остен, що імовірно дістане премію, бо має 24 дітей власних, ще й 4 прибраних.

д-ра Вол. Бачинського. Цей політик, що его foro externo відхрещується від активної політики, не граючи ніякої помітнішої ролі в Обєднанні, не залишує ніякої нагоди, щоби ту ролю відіграти поза ним. Він не є носієм безкомпромісової ідеольоґії, хоч — зовсім природно — нею не нехтує, краще кажучи: не позбувається її! — він є перш усього і майже виключно тактиком, який змагає до реальних досягнень на плятформі „Soloni-Programm-y". Виходячи зі становища дійсности, яка в його пересвідченні набрала петрифікаційного вигляду, він видвигає в теорії реальну програму, яка покищо зберігається у його власній скритці.

Між проводом Обєднання, що репрезентує величезну, понад 90-відсоткову партійну масу, і д-ром В. Бачинським, який в першу чергу репрезентує себе, а опісля неозначену кількість своїх „політичних приятелів", — заходить та ріжниця, що провід на власних силах громадянства творить реальні основи **майбутньої** повної, всеобіймаючої дійсности, а д-р Бачинський, будучи у відношенні до будуччини розплився частим романтиком, виступає борцем за реальність дня.

Так у призмі світогляду й оцінки дійсности переломлюються світла конгресу, такі висновки роблять з нього і з нашого сучасного положення два передові представники української національно-політичної думки.

Розглядаючи виступи умандатованого і власновільного представника нашої політики, мусимо ствердити, що одного й другого визначує реальність. Тільки реальність першого опирається на **капіталі власнім**, на моральнім і матеріяльнім капіталі народу і безпосереднього змагання до його виявлення, а реальність другого є роздвоєна. В тій роздвоєности й міститься вся небезпека — тим більше, що реальним фактам тут можна протиставити реальні факти там. Признавання всіх наслідків біжучих реальних зявищ по цім боці рижської смуги в рівній мірі потягає за собою санкції всіх реальних зявищ по другому боці рижської лінії.

Два голоси.

Українська національна політика в освітленні д-ра Дм. Левицького і д-ра Вол. Бачинського.

У звязку з найріжнороднішими, здебільшого наскрізь фантастичними інформаціями польської преси про конгрес УНД-а дав інтервю голова Обєднання д-р Дм. Левицький представникові пепесівського „Дзєннік-а Люд.", спростовуючи в ньому не лише фальшиві інформації й поголоски, але й висловлюючи погляд партії щодо актуальних політичних проблем.

Перш усього спинився голова Обєднання над головною політичною лінією УНД-а:

„Наша партія — говорив він — репрезентує націю яка — як кожний нарід — змагає до своєї самостійности і незалежности та до зєдинення всіх українських земель, внаслідок чого не може признати тих міжнародніх трактатів, які повстали без волі українського народу."

До всіх польських партій, які від радикальної правиці до радикальної лівиці зєдналися з метою перевести польонізаційну політику на українських землях, Обєднання ставиться негативно. Щож торкається Жидів, то сіоністів Сх. Галичини (групу Райха), які заключили угоду зі Ст. Ґрабським і пішли на услуги польонізаційного напрямку, УНДО не відріжнює від першої ліпшої польської шовіністичної партії. З цею групою співпраця є виключена. Зате можлива є співпраця із загально польською сіоністичною групою. Та Українці в першу чергу мусять звертати увагу на ті жидівські угрупування, що поширюють свою діяльність на нашій території.

На питання, чи Українці привязували вагу до травневого перевороту в напрямі зміни політичного курсу, відповів д-р Дм. Левицький:

„Травневий переворот був для нас справою зовнішньою. В дійсности уряд т. зв. моральної санації погіршив положення Українців настільки, що більше як попередньо, обмежив конституційні свободи (свободу зібрань, цензура, конфіскати і т. п.). Уряд „моральної санації" не зробив ані кроку в напрямі поліпшення відносин взагалі, а в українській квестії зокрема. Крім центрального уряду на українських територіях є ще другий уряд — організація народова, що репрезентує тут фактичну владу, а її головною метою є здавити всякі прояви українського національного життя".

Досі зупинився голова Обєднання над справою нищеного українського шкільництва, над неполадженою справою українського університету і самочинно-вліаливою ролею д-ра Ром. Смаль-Стоцького та відношенням до инших українських політичних організацій. Велику увагу присвятив він справі відношення до Рад. України, заявляючи:

„Наше відношення до Рад. України як радянської (себ-то як більшовицької — Рад.) є негативне. Віримо, що скорше чи пізніше український нарід прийде сам до влади і заведе форму демократичного правління. Ми орієнтуємося на Київ, а не на Харків. На конґресі мало було прихильників пропаґування автономічного напрямку на Схід".

Що торкається федераційних концепцій, з якими вяжеться інтервенційна політика на Вел. Україні, п. голова зазначив:

„Стоімо на становищі, що кожний нарід лише сам мусить здобути свою незалежність. Тому відносимося неприхильно до кожної інтервенційної політики, звідки вона не походилаб. Всяка інтервенція приносить тому народові, на якого землі вона відбувається, лише величезні матеріяльні і моральні шкоди, ставлячи при тому даний нарід з повну залежність від інтервенієнта".

В справі виступу д-ра В. Бачинського підкреслив п. голова, що пропаганда реальної політики не найшла ніякого відгомону серед членів конгресу, а поголоски в польській пресі, немов то д-р Бачинський обняв провід УНД-а, не лише не відповідають дійсности, але д-р Бачинський навіть не ввійшов до ЦК. партії. Справа відношення до д-ра Евг. Петрушевича і д-ра Костя Левицького є внутрішньою справою українського громадянства, а тому й не надається до прилюдного обговорення.

Вкінці щодо участи Українців у виборах, то ця справа — як покищо неактуальна — не була обговорювана.

Інтервю д-ра Володимира Бачинського з представником „Слов-а Польск-ого" торкається тих самих справ, тільки в далеко вужчому діяпазоні, хоч прецизування поглядів д-ра Бачинського на біжучу українську політику є більш специяльне.

На вступі зазначує д-р В. Бачинський, що на конгресі Обєднання виступав він у власнім імени, без аспірацій на провід УНД-а. Його завданням було підкреслити ті ріжниці в поглядах на політичні проблеми сучасної доби, які істнують між ним і проводом УНД-а. Це зазначив він на вступі своєї промови, кажучи:

„Не буду промовляти в справі питань біжучої актуальної політики, але буду говорити sub specie aeternitatis. Нашу політику характеризує відсутність змислу дійсности і практичности, надмірне зацікавлення питаннями міжнародньої політики, а певне іґнорування потреб щоденного життя. Колиб Поляки мали свого Бісмарка, то він Українцям міг би сказати те саме, що сказав Бісмарк 16. березня 1885 р. на адресу пруських Поляків у відповіди на промову посла Єнджеєвського. Всякі історичні перевороти, а в них здійснювання національних ідеалів, є зовсім незалежні від того чи иншого становища послів до уряду, лише від далеких міжнародніх конфліктів, які важко обчислити". Колиб ми ту науку великого державного діяча мали перед очима, то ніколи не зробилиб ми такого політичного блуду, як абстиненція від соймових виборів 1922 р. або наша тактика в університетській справі в 1924 р. Політичний змисл то змисл дійсности і конкретности. Політична діяльність мусить керуватися змислом утилітарности і змагати до осягнення цілей

В. НІМЧУК.

Памяти епископа-громадянина.

З приводу смерти еп. д-ра Боцяна.

Коли після приходу російських військ до Львова в 1914 р. митрополита Шептицького увязнено й вивезено до Київа, в товаристві його був о. д-р Иосиф Боцян, тодішній ректор духовної семинарії у Львові, і брат Иосиф Гродський. У Київі замешкали вязні в гостинниці „Континенталь", на коридорі якої уставилася жандармерія, що мала за задачу пильнувати, аби ніхто з вивезених (з окремаж митрополит) не міг вийти до міста й аби ніхто з посторонніх людей не мав приступу до них. Другий день їх побуту в Київі (22. IX.) зазначився ще більшим загостренням їх положення. А найближчого дня ранком сказав митрополит до о. д-ра Боцяна отсі слова: „Готовіться, я Вас нині, в часі Служби Божої, висвячу на епископа, бо мене очевидно повезуть дальше".

Митрополит орієнтувався як слід в ситуації. Було ясно, що царський уряд схоче тепер знищити унітську церкву в Галичині, яку уважав забороло українства. Першим кроком до здійснення того наміру було саме увязнення і вивезення митрополита з Галичини. З тої причини митрополит рішився утворити **тайну єрархію**, яка мала на меті поборювати розпорядки царського уряду, видані зі шкодою греко-кат. церкви, висвячувати своє духовенство та взагалі управляти унітським духовним стадом. З тою метою митрополит забрав уже зі Львова з собою два омофори, один для себе, другий для д-ра Боцяна. В часі тихої Сл. Божої, відправленої в кімнаті готелю, одержав д-р Боцян **свячення на луцького епископа**. Ця памятна подія мала місце дня 23. вересня 1914 р.

Характеристична була ще одна річ, на яку хочемо звернути увагу: замісць епископського жезла вручив митрополит о. д-рові Боцянові **свою палицю**, на якій вирізьбив ножиком власноручно дату його висвячення (на ручці), а нижче з одної сторони букви: А. Ш., а з другої: И. Б. Цей символічний жезл прийшлося двигати покійному епископові десять літ з горою, бо щойно в 1925 р. наша духовна влада добилася його іменування львівським суфраганом, а щойно незадовго до своєї смерти став він архипресвітером львівської капітули...

Життя покійного еп. Боцяна не укладалося ніколи рожево, навпаки — шлях, що ним він ішов, був завсіди виложений терням. Походив з убогої міщанської родини в Буську, жив бідно і бідаком помер. У середній школі (золочівська гімназія) і в духовній семинарії у Львові належав до найспосібніших і найпильніших учеників. Та вже в дух. семинарії поважно занедужав на груди — доля тисячів селянських і міщанських дітей, що в подібних, як він, умовах учаться в школах! — і наслідком того мусів перервати на цілий рік свої теольоґічні студії. Повернувши назад до семинарії, був небавком учасником сецесії українських студентів з львівського університету і студіював короткий час у Відні. Після покінчення богословських студій у Львові виїхав на дальшу науку за границю, де й зробив свій докторат.

Вернувши до краю, був спершу сотрудником у Любині Великім, а після виїзду ректора о. д-ра Жука на становище гр.-кат. пароха у Відні іменовано його **ректором** дух. семинарії у Львові. На цьому становищі стояв аж до вибуху світової війни. Про його працю і заслуги з того часу найкраще знають ті сотки питомців, що вийшли зпід його руки. За йогож часів дуже гарно розвивався „Просвітний Кружок українських богословів", що розвинув був живу діяльність як між самими питомцями, так і між населенням львівського й сумежних повітів.

З хвилею висвячення о. д-ра Боцяна на епископа зачалася **нова доба його праці й творчости**. Він вернув з Київа до Львова, але тут його небавком арештовано і вивезено аж у глибину Росії, звідки міг вернути в Галичину щойно в 1917 р. З того часу жив або у Львові або в Підгірцях, бо польська влада, що небавком запанувала в Галичині і на Волині, всякими способами старалася не допустити його до Луцька. Перипетії цієї **боротьби** наших церковних кругів з польською цивільною і церковною владою — мимоходом кажучи: дуже цікаві! — виявляться щойно згодом, коли буде опублікований весь богатий матеріял у цій справі. В отсій замітці нема навіть змоги торкнутися ширше історії і ходу цієї боротьби. Всеж таки слід обєктивно ствердити, що польські впливи виявилися переможними в рішаючих ватиканських кругах і еп. Боцян до свого Луцька таки не добився.

Недомагаючи постійно на здоровлю, пок. еп. Боцян не жалував ніколи себе, не відмовлявся ніколи від праці там, де того вимагав інтерес повіреної йому пастви й інтерес рідного народу. Памятна є особливо його поїздка в 1922 р. за кордон, коли то він відвідав нашу військову й політичну еміґрацію в Чехословаччині й Австрії. З того часу збереглася його високопатріотична, дійсно зразкова **промова-проповідь до українського війська в Йозефівському таборі**. Ця промова епископа громадянина друкувалася на сторінках „Українського Скитальця".

Окремо слід відмітити працю пок. епископа **на науковому полі**. Був незвичайно освіченою людиною, специялістом по історії української церкви і східних обрядів. Праці з цих ділянок містив у „Ниві" й „Богословії", працюючи також в Богословськім Науковім Товаристві (як голова практично-богословської секції). Цьомуж Т-ву лишив свою незвичайно цінну бібліотеку. З його друкованих праць відмітимо між ин. розвідку про знайдений ним портрет батька Шевченка, рисований нібито самим поетом, поміщену в катальозі Шевченківської вистави у Львові 1920 року, а дальше з пієтизмом написаний великий життепис пок. о. Дольницького, розвідки про літературну творчість Иосафата Кунцевича, критичний розбір послань митр. Шептицького і ин.

Перед пару тижнями промовляв ще пок. еп. Боцян сердечними словами при нагоді посвячення дому читальні „Просвіти" на Личаківському передмісті у Львові. Він радів тоді новою українською фортецею в столиці краю, взиваючи всіх присутніх до якнайінтензивнішої праці для прискорення хвилі нашого визволення. Вірив непохитно, що та хвиля недалека, а прискорення її залежить у першій мірі від нас самих, від нашої праці й від наших жертв.

Це наче останній його заповіт — нам усім.